

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ДЕРЖАВНИХ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ З ТОЧКИ ЗОРУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЇХ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

На сьогоднішній день у державному секторі вугільної галузі України спостерігається чітка тенденція до падіння виробничо-економічних показників. Складні гірничо-геологічні умови, низька якість вугілля, недостатнє державне фінансування призвели до ситуації, коли низка підприємств (38 шахт) функціонують на рівні рентабельності меншим ніж мінус 50% [1]. Частина з цих шахт підлягають ліквідації [2], але у зв'язку з відсутністю фінансування знаходяться в черзі на закриття та продовжують роботу. Слід зазначити, що низька рентабельність не є ключовим фактором, який об'єктивно характеризує поточний стан та потенціал вугледобувного підприємства. Врахування інших чинників є не менш важливим при прийнятті рішення щодо визначення перспектив подальшого розвитку. Таким чином, постає питання про пошук системи оцінки вугледобувних підприємств, що комплексно характеризуватимуть їх поточний стан.

Питаннями комплексної оцінки вугледобувних підприємств займалися авторитетні вітчизняні науковці, такі як О.І. Амоша, В.І. Саллі, М.О. Ільшов. У роботі «Системний аналіз шахти як об'єкта інвестування» [3] вони запропонували комплексний підхід до оцінки вугледобувних підприємств, що базується на використанні трьох основних показників:

коефіцієнта технологічної надійності (K_{mt}) – відображає пропускну спроможність виробничих ланок;

коефіцієнта економічного рівня (K_{ejt}) – відображає відношення середньої собівартості до проектної;

коефіцієнта геологічної надійності (K_{gt}) – характеризує можливий строк експлуатації шахти.

У кінцевому підсумку на основі приведених показників визначається коефіцієнт економічної надійності (K_{ent}), що на думку авторів, у загальному вигляді характеризує вугледобувне підприємство. Головним недоліком запропонованої моделі є те, що коефіцієнт економічної надійності характеризує підприємство з точки зору його інвестиційної привабливості, тоді як у сучасних економічних умовах (відсутності інтересу з боку приватного бізнесу до інвестування коштів у розвиток вітчизняних вугледобувних підприємств) логічнішим було б розглядати вугледобувні підприємства з точки зору доцільності їх подальшої експлуатації. Тобто визначати шахти, які найбільш негативно впливають на результати діяльності державного сектору, з метою подальшого їх ранжування за пріоритетністю ліквідації.

Є й інші слабкі моменти. Так, коефіцієнт економічної надійності як показник доцільності функціонування вугледобувних підприємств (автори пропонують шахти з коефіцієнтом економічної надійності 0,6-0,9, визнати як такі, що підлягають ліквідації) не дає певних результатів, бо має недоліки, що приносять складові, на основі яких він має розраховуватися:

коефіцієнт технологічної надійності (K_{mt}) свідчить більше про потенціал, ніж про поточний результат. При потоці вугілля, що його здатна пропустити найслабша виробнича ланка, шахта може мати цілком задовільний результат;

коефіцієнт економічного рівня (K_{ejr}) не повною мірою відображає фінансовий результат: адже при високій собівартості (яка залежить від обсягу видобутку) показник може мати відносно невеликий негативний вплив на формування загального фінансового результату:

коефіцієнт геологічної надійності (K_{zt}) не враховує можливого збільшення обсягів виробництва.

За певних обставин інвестиційний потенціал можна розглядати як показник, що характеризує доцільність експлуатації вугледобувних підприємств. Але у випадку з дослідженням «Системний аналіз шахти як об'єкта інвестування» [3] недостатньо підстав для сприйняття роботи у даному контексті.

Дослідник Н.В. Розумна у роботі «Управління інвестиційним потенціалом вугледобувних підприємств» [4] також оцінює вугледобувні підприємства з точки зору їх інвестиційної привабливості. Але на відміну від попередніх дослідників, вона взяла до уваги більший спектр показників, що характеризують як потенціал, так і результат діяльності підприємства. Н.В. Розумна запропонувала методику оцінки, направлену на встановлення індексу потенціалу підприємства шляхом зведення до загального значення групи показників виробничого, соціально-економічного та ринкового потенціалу. Запропонований підхід має ряд недоліків, а саме:

показник ринкового потенціалу не є важливим з точки зору оцінки загального потенціалу державного вугледобувного підприємства, адже в Україні фактично відсутній ринок вугілля [5];

невірно визначено коефіцієнти значимості: адже показник соціально-економічного потенціалу (0,5) апіорі не може перевищувати показник виробничого потенціалу (0,17);

для визначення коефіцієнта значимості групи показників використано метод Сааті, що передбачає встановлення важливості кожного критерію на інтуїтивному рівні;

некоректно представлено ряд коефіцієнтів, таких як: відношення собівартості до ціни вугілля; фінансової стабільності; рентабельності основної діяльності. Дані коефіцієнти є взаємозалежними і тому нелогічно розглядати їх як самостійні;

недооцінено показник виробничої потужності, адже його представлено як один з багатьох показників, що формують виробничий потенціал. Таким чином, у загальному результаті нівельовано значимість виробничої потужності;

не враховано промислові запаси вугілля, що є надзвичайно важливим при оцінці потенціалу вугледобувних підприємств.

Таким чином, запропонований Н.В. Розумною підхід до оцінки інвестиційного потенціалу вугледобувних підприємств не повною мірою відповідає об'єктивності.

У сучасних економічних умовах питання розробки системи оцінки вугледобувних підприємств, що має за основу виявлення ступеня їх впливу на загальний результат сектору, набуває все більшої актуальності. Виокремлення групи шахт, що за сукупністю своїх показників найбільш негативно впливають на діяльність державного сектору, є основною метою даного дослідження. У перспективі результати оцінки слід розглядати як важливий інструмент у формуванні стратегії реструктуризації державного сектору вугільної галузі.

Сьогодні нагальна потреба в реструктуризації викликана різким загостренням кризи в галузі. Унаслідок невдалої державної політики щодо вітчизняних вугледобувних підприємств збитки сектору за останнє десятиліття збільшилися майже в 14 разів (з 1,015 млрд грн у 2005 р. до 13,868 млрд грн у 2013 р.) [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14]. Компенсація збитків повністю лягає на державний бюджет, негативно впливаючи на економічний розвиток країни. Таким чином, при теперішньому стані вугільної галузі кожен платник податків в Україні щорічно витрачає близько 40 дол. США на її утримання [15].

Сучасний кризовий стан вугільної галузі певним чином обумовлений неефективністю процесів реструктуризації попередніх років. Першорядною причиною даної ситуації є неспроможність держави профінансувати заходи з ліквідації вугледобувних підприємств у повному обсязі. Держава вимушена і досі фінансувати реструктуризаційні процеси на об'єктах, ліквідація яких мала здійснитися багато років тому. Крім того, передача найбільш рентабельних та потенційно перспективних підприємств у приватну власність призвела до поглиблення кризи в державному секторі вугільної галузі. Якщо раніше частина збитків могла компенсуватися за рахунок найбільш рентабельних підприємств, то після їхньої приватизації державний сектор втратив основні джерела доходів.

Поряд із застарілим шахтним фондом та низькою якістю видобутого вугілля на поглиблення кризи в державному секторі вугільної галузі також впливає непропорційне зростання середньої заробітної плати працівників (рис. 1). За умов повільного

зростання виробництва та помірних темпів інфляції рівень заробітної плати необґрунтовано підвищується, зменшуючи таким чином рентабельність вуглевидобутку. Аналізуючи рис. 1, можна зробити висновок, що для зростання заробітної плати працівників державного сектору вугільної галузі не було підстав.

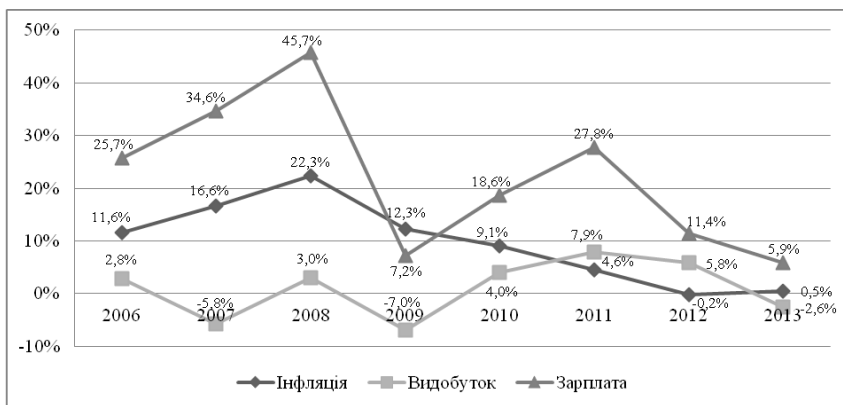

Рис. 1. Динаміка зміни показників інфляції, видобутку та зарплати, % (розроблено за даними джерел [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17])

Подальше поглиблення кризи в державному секторі вугільної галузі неминуче призведе до потреби у масовому закритті вугільних шахт. На теперішній час, за попередніми оцінками, частка вугледобувних підприємств, що потребують негайної ліквідації, не перевищує 35% від загальної кількості. У подальшому періоді, у зв'язку з відпрацюванням запасів та відсутністю належного фінансування, ця частка неодмінно збільшуватиметься. Таким чином, держава рано чи пізно буде вимушена розпочати активний процес закриття вугільних шахт, але різниця полягатиме у витратах, адже зі збільшенням кількості безперспективних підприємств зростатиме загальний бюджет ліквідаційних заходів. Тому зволікання з процесом ліквідації найменш рентабельних та безперспективних вугледобувних підприємств на користь збільшення обсягів державних дотацій

сьогодні призведе до тяжких соціально-економічних наслідків у майбутньому. Із цього витікає, що на даному етапі доцільно спрямувати зусилля на ліквідацію найслабкіших ланок сектору. Тобто тих шахт, що завдають найбільших збитків сектору та не мають перспектив для подальшого розвитку. З метою ефективного використання наявних фінансових ресурсів у процесі реструктуризації слід визначити вугледобувні підприємства, діяльність яких найбільш негативним чином позначається на роботі державного сектору, та ранжувати їх за пріоритетністю до ліквідації.

Згідно теорії кожна економічна система має підрозділи, результат діяльності яких значною мірою непропорційний (має велике відхилення у більшу або меншу сторону) витраченому ресурсу. Зазвичай їх частка становить меншість у загальній структурі, але вони корінним чином впливають на результат діяльності системи. Дана закономірність має назву «Принцип Парето 80/20» на честь італійського економіста Вільфредо Парето. Принцип сформульовано таким чином: «Невелика частка причин, вкладених коштів або докладених зусиль, відповідає за більшу частку результатів, виробленої продукції або заробленої винагороди» [18]. За основу принципу Парето взято співвідношення 80/20, що умовно демонструє відсоткову диспропорцію між ресурсом та результатом. Показник 80/20 не є принциповим, варіації співвідношення можуть мати різний вигляд. Головною умовою відповідності принципу Парето є значна кількісна диспропорція, і тому відсоткове співвідношення може мати різний вигляд.

Принцип Парето є універсальним і може застосовуватися в різних напрямках досліджень. Наприклад: 80% відсотків електроенергії, що виробляється у світі, споживається 15% населення; 80% світового багатства належить 25% населення; на частку 5% приватних інвесторів у США припадає приблизно 75% всіх активів тощо [18]. Таким чином, слід зазначити, що принцип Парето є доцільним для застосування в умовах оцінки економічної системи за різними факторами діяльності.

Таким чином, з метою підтвердження гіпотези про наявність у складі вугільної галузі шахт, діяльність яких найбільшим чином впливає на поглиблення кризи у державному секторі, було проаналізовано ряд факторів на відповідність принципу Парето:

на 36% шахт закладено 62% від загальної виробничої потужності сектору;

27% шахт наносять 76% від загального збитку державного сектору;

на 30% шахт задіяно 55% працівників;

на 24% шахт залягає 68% промислових запасів вугілля.

У розрахунок взято державні вугледобувні підприємства північно-східних районів Донбасу та Львівсько-Волинського вугільного басейну, що були включені до «Проекту Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки».

Проаналізовані фактори визначено як такі, що у своїй сукупності комплексно характеризують доцільність експлуатації вугледобувних підприємств, оскільки:

виробнича потужність (C) – є показником, що характеризує підприємство з точки зору потенціалу до нарощування обсягів виробництва;

збиток (L) – оскільки більшість державних вугледобувних підприємств є нерентабельними, збиток було визначено як фактор, що характеризує ступінь негативного впливу на загальний економічний результат діяльності державного сектору;

кількість працівників (W) – показник, що, з одного боку, розглядається з точки зору кількості працевлаштованого населення, з іншого – як фактор, що характеризує вартість ліквідації підприємства, адже вивільнення більшої кількості працівників потребує більших витрат на соціальну допомогу;

промислові запаси вугілля (R) – характеризує перспективність експлуатації родовища.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що діяльність державного сектору вугільної галузі відповідає принципу Парето. Таким чином, доцільно проводити реструк-

туризацію шахтного фонду «точковим» методом – шляхом відсічі найбільш слабких елементів сектору, тобто шахт, що найбільш негативно впливають на загальний результат розвитку та функціонування галузі, зокрема її державного сектору.

Враховуючи те, що на основі аналізу окремих чинників не можна сформувати об'єктивної оцінки, що характеризує доцільність подальшої експлуатації вугледобувних підприємств у рамках економічної системи (державного сектору вугільної галузі), постає питання про визначення інтегрального показника, який сукупно враховує наведені фактори.

Для більшої об'єктивності до розрахунку доцільно додати показник, що характеризує якість вугілля (kq). Виділяють чотири основні показники якості, це: сірка, зольність, вологість, вихід летючих речовин. Кожен з них слід перевести у коефіцієнтне значення з метою встановлення інтегрального показника якості. Для досягнення цієї мети рекомендовано перевести кожен показник у коефіцієнт, що характеризує його відхилення від максимально можливого

$$k_n = \frac{i_f}{i_{max}} \quad , \quad (1)$$

де i_f – показник фактичний; i_{max} – показник максимальний.

Таким чином, показники якості приводяться до коефіцієнтних значень, на основі яких визначається інтегральний показник (kq)

$$kq = \sqrt[4]{ks * kc * kh * kf} \quad , \quad (2)$$

де ks – коефіцієнт, що характеризує вміст сірки; kc – коефіцієнт зольності; kh – коефіцієнт вологості; kf – коефіцієнт виходу летючих речовин.

Отже, на першому етапі розрахунку інтегрального показника, що характеризує доцільність подальшої експлуатації вугледобувних підприємств, необхідно ранжувати шахти за кожним фактором, у спадній послідовності. Найбільш доцільно

розподілити їх у гіперболічному вигляді, спираючись на закон Ципфа-Парето [19]

$$q_r = \frac{q_{max}}{r^b}, \quad (3)$$

де q_r – значення елемента, що має ранг r у спадній послідовності; q_{max} – максимальне значення елемента ряду; b – показник ступеня; r – ранг, який є властивим елементу певної сукупності.

Сутність закону Ципфа-Парето полягає у нерівномірності розподілу на основі принципу найменшої дії, що проявляється як результат дії протилежно направлених сил – «сили, що штовхають до одноманітності, і сили, що штовхають до різноманітності» [20; 21]. Тобто економічна система складається з двох частин, одна з яких сприяє, а інша гальмує її розвиток. Відносно державного сектору вугільної галузі закон Ципфа-Парето виглядає таким чином: перша група підприємств несе на собі основний тягар виробничої діяльності, позитивно (мається на увазі відносний вплив, що позитивним чином впливає на формування загального результату) впливаючи на основні показники сектору; друга група шахт, через низькі виробничі показники, завдає великих збитків сектору (станом на 2013 р. 20 шахт державного сектору завдали збитків на 10 млрд грн, що склало 72% від загальних збитків галузі), обмежуючи таким чином можливості для розвитку першої. Крім того, згідно із законом Ципфа-Парето існує тенденція до збільшення питомої ваги елементів, що вже володіють більш високою частотою поширення [22]. Тобто підприємства, що мають високі показники у певному аспекті діяльності, мають тенденцію до їх збільшення. Таким чином, можна зробити висновок, що ліквідація групи вугледобувних підприємств, які у своїй сукупності максимальним чином негативно впливають на загальний результат, є основною умовою оптимізації діяльності державного сектору.

Ранжування вугледобувних підприємств окремо за кожним фактором (рис. 2-6), свідчить про нерівномірність їх стану. Апроксимація одержаних залежностей дає підстави для висновків про можливість застосування до них закону Ципфа-Парето.

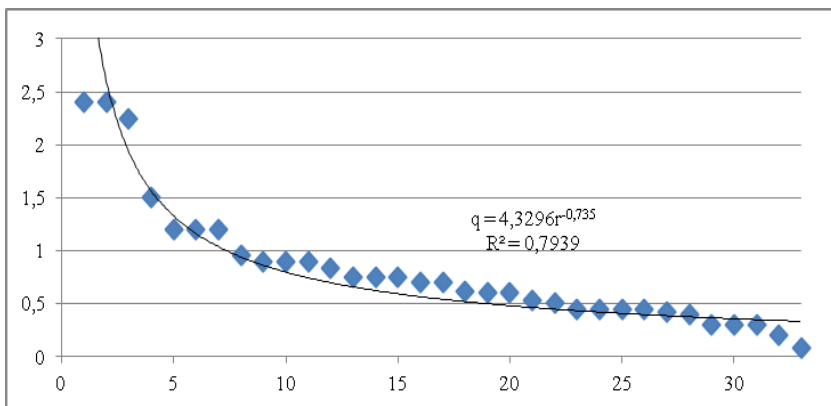

Рис. 2. Ранжування шахт за виробничою потужністю, млн т (розроблено за даними джерела [14])

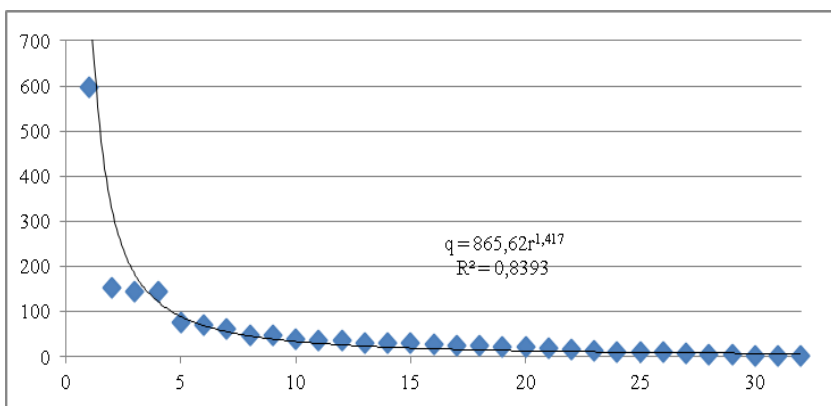
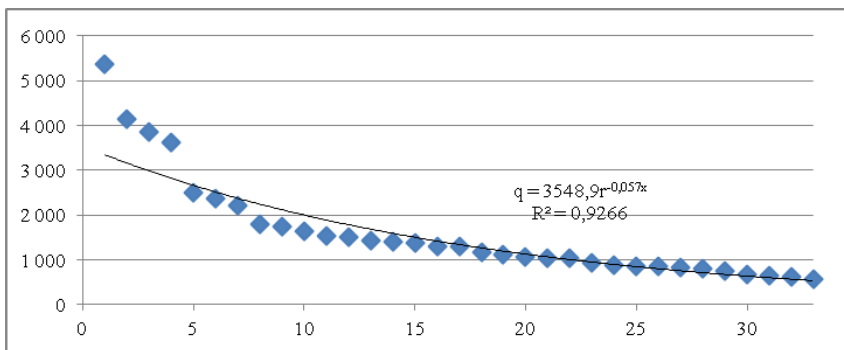
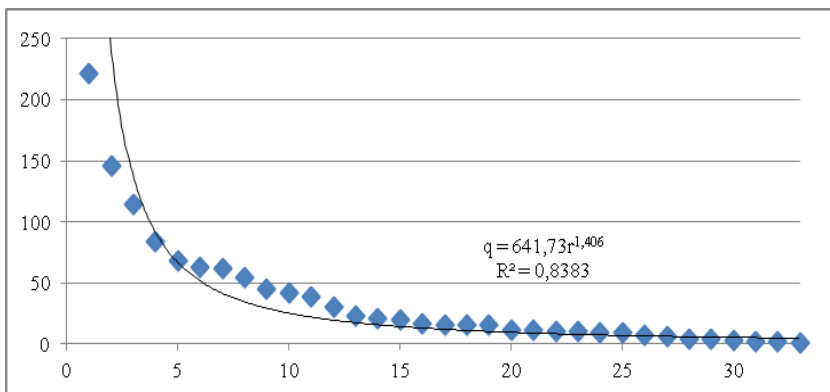

Рис. 3. Ранжування шахт за збитковістю, тис. грн (розроблено за даними джерела [14])

*Рис. 4. Ранжування шахт за кількістю працівників, чол.
(розроблено за даними джерела [14])*

*Рис. 5. Ранжування шахт за промисловими запасами вугілля,
млн т (розроблено за даними джерела [14])*

Шляхом аналізу ранжування встановлено, що частина вугледобувних підприємств є провідними за певними факторами, маючи при цьому значний відрив від інших. Тому доцільно виключити їх із подальшого розрахунку, адже маючи високі показники у певній сфері, вони не можуть підпадати під першочергову ліквідацію. До цих підприємств відносяться: ш. ім. О.Г. Стаханова; ш. Степова; ДП "ВК Краснолиманська"; ш. Південно-

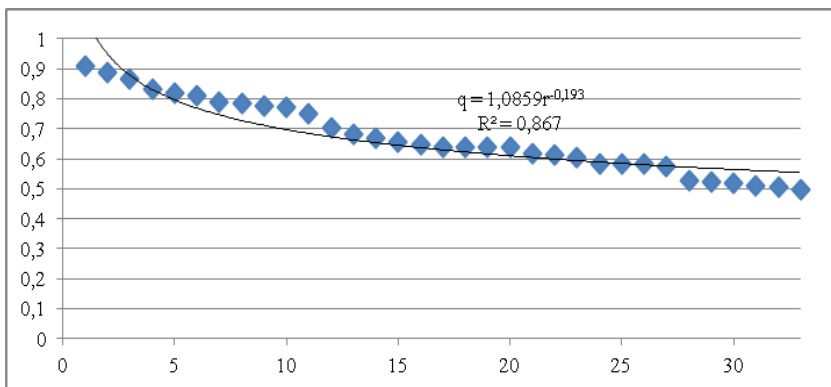

Рис. 6. Ранжування шахт за інтегральним показником якості вугілля (розроблено за даними джерела [14])

донбаська №3; ДП ш/у Південнодонбаська 1; ш. № 1/3 Новогродівська; ш. "Росія"; ш. Курахівська; ш. Україна.

Кожен із розглянутих факторів має власну одиницю виміру, тому для розрахунку інтегрального показника, що у загальному вигляді характеризує доцільність експлуатації вугледобувних підприємств, слід кожен із показників перевести у загальну числову форму. Для виконання даної конвертації запропоновано застосувати функцію бажаності Харрінгтона.

Функція бажаності була вперше запропонована у 1965 р. Едвіном Харрінгтоном як метод оцінки якості продукту. Науковець дійшов висновку, що «якість промислової продукції рідко визначається однією характеристикою. Скоріше якість – це композиція характеристик, які дуже часто взаємопов'язані і майже завжди вимірюються в різних характеристиках» [23, с. 494]. Виходячи з цього постало питання про визначення єдиного показника, що відображав би узагальнену характеристику об'єкта оцінки [23; 24]. Таким чином, Харрінгтоном була розроблена функція, що конвертує різні характеристики у єдину одиницю вимірювання.

Функція бажаності Харрінгтона є універсальним інструментом оцінки виробничо-економічних процесів, адже за її до-

помогою можна конвертувати будь-який кількісний показник, у коефіцієнт, що вимірюється в рамках діапазону 0,0-1. Чим ближчим є коефіцієнт до одиниці, тим позитивнішим з точки зору мети оцінки є досліджуваний критерій. Таким чином, приведення групи оцінок (що були встановлені за різними факторами виробництва в рамках досліджуваної економічної системи) до загального значення дозволяє встановити показник, що комплексно характеризує досліджуваний об'єкт.

Отже, в рамках дослідження запропоновано кожен із показників, що характеризують доцільність подальшої експлуатації вугледобувних підприємств, конвертувати в коефіцієнти шляхом їх проєціювання на функцію бажаності Харрінгтона (рис. 7). Також показник бажаності (d) можна розрахувати за формулою 4. У результаті чого буде отримано показник, що у загальночисловому вигляді характеризує шахту відносно

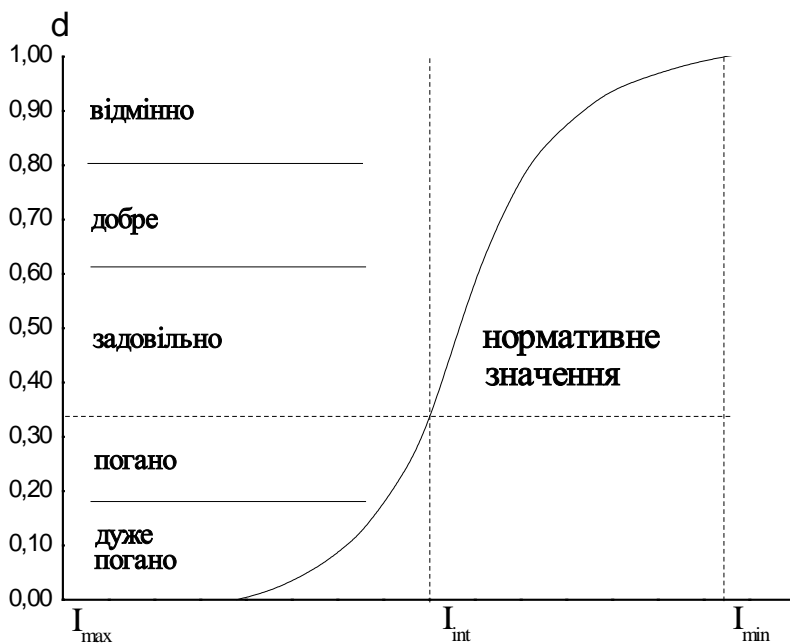

Рис. 7. Функція бажаності Харрінгтона

інших підприємств державного сектору. Тобто кожній шахті буде наданий коефіцієнт, що визначає її місце серед інших, за певним фактором виробництва.

$$d = e^{-(e^{-Y'})} \quad , \quad (4)$$

де e – логарифмічна константа, яка приблизно дорівнює 2,71828....; Y' – результат лінійної трансформації змінної характеристики.

Враховуючи те, що головною метою дослідження є встановлення коефіцієнта, який характеризує пріоритетність, а отже, відповідно бажаність ліквідації певних вугледобувних підприємств, його наближення до одиниці свідчатиме про підвищення пріоритетності до ліквідації з точки зору певного фактора. Коефіцієнт зростатиме відповідно до наближення фактичного показника до мінімального, адже низькі показники за виробничою потужністю, кількістю персоналу, запасами та якістю свідчать на користь доцільності ліквідації оцінюваного вугледобувного підприємства. Виключення становить показник збитковості, адже низька збитковість позитивно характеризує підприємство. Тому при визначенні коефіцієнта за даним показником одиниця за шкалою бажаності повинна відповідати максимальній збитковості (I_{max}).

Отже, для встановлення інтегрального показника, що комплексно характеризує доцільність експлуатації вугледобувного підприємства, необхідно отримані за кожним фактором коефіцієнти привести до загального значення (Eex)

$$Eex = \sqrt[5]{kp * kw * kl * kd * kq} \quad , \quad (5)$$

де kp – коефіцієнт виробничої потужності; kw – коефіцієнт кількості працівників; kl – коефіцієнт збитковості; kd – коефіцієнт запасів; kq – коефіцієнт якості.

Для державних вугледобувних підприємств, що мають позитивний рівень рентабельності, коефіцієнт збитковості (kl) за умовчанням становить 0. У всіх інших випадках величина коефіцієнтів залежить від ступеня його відхилення від максимального значення (за максимальне значення приймається найви-

щий показник у рамках державного сектору) на функції Харрінгтона.

Таким чином, шляхом використання приведеного методичного підходу до оцінки доцільності експлуатації вугледобувних підприємств виділено ряд шахт державного сектору вугільної галузі, які підлягають першочерговій ліквідації, та ранжовано їх за пріоритетністю до ліквідації (табл. 1).

Оцінку інтегрального показника за шкалою Харрінгтона здійснено з точки зору бажаності до ліквідації. Тобто показник «відмінно» свідчить про найвищий пріоритет до ліквідації. Таким чином, підприємства розподіляються на групи, кожній з яких властивий певний показник бажаності. Остаточну пріоритетність визначено на основі інтегрального показника, що характеризує доцільність експлуатації підприємств у рамках досліджуваної економічної системи.

За результатами дослідження встановлено, що з 33 шахт державного сектору 18 підлягають терміновій ліквідації. Інші підприємства також мають відносно невисокі показники, що характеризують доцільність експлуатації, але саме діяльність

Таблиця 1

Державні вугледобувні підприємства, що підлягають ліквідації

Пріоритетність	Вугледобувні підприємства	Інтегральний показник	Оцінка за шкалою Харрінгтона
1	ш. Карбоніт	0,80494	Відмінно
2	ш. № 1 "Нововолинська"	0,778443	Добре
3	ш. Червоноградська	0,705466	
4	ш. Зарічна	0,607366	Задовільно
5	ш. Відродження	0,599065	
6	ш. Торецька	0,589066	
7	ш. Родинська	0,569806	
8	ш. № 9 Нововолинська	0,540103	
9	ш. ім. Ф.Е. Дзержинського	0,534662	
10	ш. Південна	0,472832	
11	ш. Північна	0,448703	
12	ш. Тошківська	0,366612	Погано
13	ш. Межирічанська	0,321681	
14	ш. Димитрова	0,316679	
15	ш. Центральна	0,26543	Дуже погано
16	ш. Лісова	0,220203	
17	ш. Золоте	0,205798	
18	ш. Новодружеська	0,161242	

зазначених 18 підприємств у своїй сукупності найбільш негативним чином впливає на роботу та перспективи розвитку державного сектору. Таким чином, можна припустити, що відповідно до закону Цифа-Парето саме діяльність цієї групи підприємств призводить до поглиблення кризи у державному секторі вугільної галузі.

З метою перевірки об'єктивності розрахунків отримані результати було перевірено на відповідність «Проекту Державної цільової програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки» (табл. 2).

Таблиця 2

Перелік підприємств, що підлягають ліквідації та консервації згідно із «Проектом Державної цільової програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки»

Шахти, що підлягають ліквідації	Шахти, що підлягають консервації
ш. Північна	ш. Димитрова
ш. Південна	ш. Золоте
ш. Родинська	ш. Тошківська
ш. Зарічна	ш. Новодружеська
ш. № 1 "Нововолинська"	ш. Привольнянська
ш. № 9 Нововолинська	

За результатами аналізу встановлено, що з 11 підприємств, які згідно із «Проектом Державної цільової програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки» підлягають ліквідації та консервації, 10 співпадають із результатами дослідження. Одна шахта, а саме «Приволянська», яка згідно з державною програмою підлягає консервації, не була визначена у дослідженні як така, що потребує негайної ліквідації, оскільки за показниками якості вугілля та фінансового стану вона займає перші позиції. Таким чином, можна зробити висновок, що проект було розроблено з урахуванням обмежених можливостей держави щодо фінансування реструктуризаційних заходів. Тому список шахт, які підлягають ліквідації та консервації, є значно меншим, ніж того вимагає ситуація, що склалася в державному секторі вугільної галузі.

Якщо припустити можливість того, що держава в найближчий час зможе профінансувати закриття декількох вугледобувних підприємств (за проектом передбачено виділення 580 млн грн на ліквідацію шістьох шахт), то доцільнішим є розподілення коштів між проектами ліквідації шахт першої пріоритетності (див. табл.1). Що стосується консервації (адже проектом передбачена консервація п'яти шахт), це питання є предметом окремого дослідження, адже на доцільність ліквідації впливають інші чинники.

Сучасні економічні умови вимагають активних дій щодо реструктуризації державного сектору вугільної галузі. Попередні урядові програми, спрямовані на оптимізацію роботи галузі шляхом роздержавлення підприємств, не набули широкої реалізації, адже державні вугільні шахти мають низький рівень інвестиційної привабливості. Із цього випливає, що на сьогоднішній день єдиним ефективним механізмом покращення показників галузі є активні дії щодо ліквідації вугледобувних підприємств, діяльність яких найбільш негативним чином позначається на роботі сектору. Розроблені в рамках дослідження методичні підходи дозволяють об'єктивно встановити вугледобувні підприємства, які у своїй сукупності найбільш негативно впливають на діяльність та перспективи розвитку державного сектору.

Література

1. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-вересень 2014 р. / ДП «Вугілля України»; Мін-во енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2015. – 145 с.

2. Про затвердження Програми «Українське вугілля»: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2001 р. № 1205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

3. Системный анализ шахты как объекта инвестирования / А.И. Амоша, М.А. Ильяшов, В.И. Салли / Ин-т экономики пром-сти НАН Украины. – Донецк, 2002. – 68 с.

4. Розумна Н.В. Управління інвестиційним потенціалом вугледобувних підприємств / Н.В. Розумна // Наукові праці ДонНТУ. – 2012. – №41. – С.68-75.

5. Стариченко Л.Л. Щодо поширення ринкових відносин у вугільній промисловості України / Л.Л. Стариченко, Д.Ю. Череватський, Д.Д. Чейлях // Уголь Украины. – 2014. – № 10.– С. 12-17.

6. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2005 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2006. – 145 с.

7. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2006 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2007. – 145 с.

8. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2007 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2008. – 145 с.

9. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2008 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2009. – 145 с.

10. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2009 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2010. – 145 с.

11. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2010 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2011. – 145 с.

12. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2011 р. / ДП «Вугілля України»; Мінво енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2012. – 145 с.

13. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2012 р. / ДП «Вугілля України»; Мін-во енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2013. – 145 с.

14. Основні показники роботи вугільної промисловості України за січень-грудень 2013 р. / ДП «Вугілля України»; Мін-во енергетики та вугільної пром-сті України. – Макіївка: ВП «Галузевий інформаційно-розрахунковий центр», 2014. – 145 с.

15. Управління потоками вугільної продукції та стійким функціонуванням збиткових шахт України / О.В. Трифонова, О.Ю. Кравець; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Дніпропетровськ, 2014. – 201 с.

16. Про структурну перебудову вугільної промисловості: Указ Президента України від 7 лютого 1996 р. № 116/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

17. Индекс инфляции / Финансовый портал «Минфин». [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://minfin.com.ua/>.

18. Living the 20/80 way / R. Koch; Nicolas Brealy Publishing. – London, 2004. – 192 p.

19. Амоша А.И. Диалектика инновационного развития общества / А.И. Амоша, Ю.С. Залознова, Д.Ю. Череватский, В.Ф. Черкасов // Глюкауф. – 2013. – №1. – С.58-62.

20. Делас Н.И. Негауссово распределение как свойство сложных систем, организованных по типу цензов / Н.И. Делас, В.А. Касьянов // Восточно-европейский журнал передовых технологий. – 2012. – №3/4(57) – С. 27-32.

21. Human behavior and the principle of least efforts / G.K. Zipf; Addison-Wesley Press. – Cambridge, 1949. – 574 p.

22. Электронная энциклопедия «Академик» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru>.

23. Harrington E. The Desirability Function / E. Harrington // Industrial Quality Control. – 1965. – April. – P. 494-498.

24. Шутяк Ю.В. Використання функції бажаності для оцінки економічної безпеки підприємства / Ю.В. Шутяк // Наукові студії. – 2010. – №7. – С.147-154.

Надійшла до редакції 27.10.2014 р.